

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח).

לכאורה מדוע לא כתוב ושכנתי "בתוכי", והרי מקדש הוא לשון יחיד. אלא יבואר עפ"י דברי הגמ', שמיום חורבן בית המקדש אמר הקב"ה, לא אכנס לבית המקדש של מעלה עד שיכנס לבית המקדש של מטה. וזהו ביאור הפס', "ועשו לי מקדש", ע"י שיתקנו את מעשיהם וייטיבו את דרכיהם ויהיו ראויים לבנינו שוב, וממילא "ושכנתי בתוכם" - בשני המקדשות, מטה ומעלה יחדיו...

אוצר הפנינים

א נקודל'ה

"וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני מנורה מצדה

האחד ושלשה קני מנורה מצדה השני" (כה, לב)

אמר הרה"ק הבית ישראל ז"ע, כשנתבונן נראה כי כל קנה במנורה שקרוב יותר לאמצע, הוא קטן יותר, ואילו הקנים החיצוניים המרוחקים, הם הגדולים יותר. כי ככל שהאדם מקטין את עצמו ואינו מתגאה, כן זוכה הוא להתקרב, ואם מחזיק את עצמו לגדול יותר, הרי שהוא רחוק יותר ..

ילקוט מאיש לרעהו

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח)

האלשיך הקדוש מביא בשם המדרש: 'בתוכי לא נאמר אלא 'בתוכם', שתהא השכינה שורה בכל אחד ואחד. ויש להבין לפי זה למה ציוה כאן על המשכן וכליו. ויש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל, שכאשר חטאו ישראל, כילה הקב"ה את כעסו על בית המקדש ושפך חמתו על עצים ואבנים, ולא כילה את בני ישראל. לכן ציוה "ועשו לי מקדש" של עצים ואבנים שעליהם אוכל לשפוך חמתי, וכך "ושכנתי בתוכם" ישארו בני ישראל קיימים ואוכל לשכון בתוך כל אחד ואחד.

ילקוט הגרשוני

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו ליבו" (כה, ב)

בזמן שיש לבניי רצון ונדיבות לב לקיים מצוות לשם שמים, אומר השי"ת "לי תרומה" - אני הקב"ה בא לידי התרוממות - שכשישראל עושים רצונו של מקום, מוסיפים הם כח בפמליא של מעלה.

קדושת לוי

"מאת כל איש אשר ידבנו ליבו... וזאת התרומה אשר

תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת" (כה, ב-ג)

כתוב במדרש תנחומא שזהב וכסף וכו' מדבר על הגלויות, זהב - זו בבל, כסף - זה מדי וכו' וידוע התפילה שחז"ל לימדו אותנו: "רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות", זה הפשט כאן בפסוק "מאת" - אותיות 'אמת' - אמת היא ש'כל איש אשר ידבנו ליבו' - האמת הוא שכל כלל ישראל יש להם רצון וחשק לעשות רצון אבינו שבשמים אך 'זאת התרומה אשר תיקח מאתם' - 'תיקח' - מלשון 'תיקח מהם' - הכוונה תסיר מהם את הזהב וכסף וכו' בבל, מדי...

דברי ישראל

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" (כה, ב).

אומר המדרש על הפסוק: "בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה" - יש להבין מה הקשר בין שני הדברים, ואפשר לבאר זאת על פי דברי הגמ' בקידושין, שהתורם את שאינו שלו - אין תרומתו תרומה. ובמקום אחר שואלת הגמ' על סתירה לכאורה בין שני הפסוקים: "לה' הארץ ומלואה", ו "הארץ לבני אדם", למי זה באמת שייך? והגמ' מתרצת שבזמן שעושים ישראל רצונו של הקב"ה, שייכת הארץ להם. וזהו גם כאן ביאור המדרש, "בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע", ממילא עושים הם רצונו של מקום, ולכן "אמר הקב"ה "ויקחו לי תרומה", שהרי הארץ שלהם ויכולים הם לתרום תרומה...

צדיקים

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו ליבו" (כה, ב)

הזרע קודש מפרש את הפסוק על פי הכתוב במשנה בסנהדרין "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם". והכוונה - שאל יסמוך האדם שאחרים יעשו את העבודה והתיקונים שלו, אלא "ויקחו לי" - האדם יקח את עצמו לעבודת ה', באופן כזה ש'תרומה מאת כל איש' 'תרומה' - מלשון התרוממות - שירומם את עצמו משאר כל האנשים כאילו הוא יחידי בעולם.

זרע קודש

"ויקחו לי תרומה" (כה, ב)

אומר המדרש: "הדא הוא דכתיב - כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו". יש להבין את ההקשר בין שני הדברים, ה'אמרי חיים' מויזניץ זצ"ל פירש את זה בדרך צחות, שבאו חז"ל בדברי המדרש להוציא מלבן של אנשים שחושבים כי בנתינת צדקה יכול אדם לפטור את עצמו מלקיים שאר מצוות התורה, לכך מזהיר המדרש שאע"פ שקיים "ויקחו לי תרומה" בנדבת הלב, עדיין אין זה פוטרו מ"תורת אל תעזובו" - מלקיים את שאר משפטי התורה.

ה'אמרי חיים' מויזניץ זצ"ל

א זיס ווארט

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" (כה, ב)

הסביר זאת הגאון מווילנא זי"ע: הקב"ה אמר למשה "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו", ומה היה המודד לראות את הנדבה אם היא מגיעה באמת מנדבת לבו? לכן ממשך הפסוק ואומר: "תקחו את תרומתי" – אותו בן אדם שרוצה באמת לתרום, ירוץ ויפנה בעצמו ויאמר: "תקחו את תרומתי!"...

הגאון מווילנא

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח)

כאן רמז הקב"ה שישרה את שכינתו בשני בתי המקדש: בבית ראשון, ועשו לי מקדש 'ושכן תי"י', כלומר, מקדש שישכון תי"י שנים, הם שנות בית המקדש הראשון. בבית שני, ועשו לי מקדש 'שני תי"י' (אותיות שכנתל), הרומז לת"כ שנה שיהיה בית שני על תילו.

בעל הטורים

"ועשית מנרת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה" (כה, לא)

אומר רש"י הקדוש: "לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה: 'השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה'. אומר הדברי ישראל ממודז'יץ שזה בא ללמדנו **יסוד לחיים** שאם יש ליהודי בעיה בפרנסה או כל צרה אחרת שהוא - "השלך לאור" - תזרוק את זה לאש להקב"ה - לאור פני מלך חיים - "והיא נעשית מאליה" - והוא כבר יפתור לך את זה ככתוב "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך".

דברי ישראל

"זהב וכסף ונחושת וגו'. אבני שהם ואבני מלאים"

(כה, ג, ז)

לכאורה הסדר כתוב מהגבוה לנמוך – זהב וכסף ונחושת וכו' אז למה אבני שהם ואבני מלאים כתובים רק בסוף? הרי זה פי כמה יותר יקר ונחשב? אלא אומר האור החיים הקדוש שכתוב שהאבנים האלו הגיעו עם ענני הכבוד, ופה רצתה התורה להנחיל לנו יסוד - שמה שחשוב לפני הקדוש ברוך הוא זה מה שמתאמצים עליו ולא מה שמגיע ככה סתם, לכן דווקא הדברים שכלל ישראל הביאו נחשבו הרבה יותר משאר האבנים שהגיעו ללא עמל.

אור החיים הקדוש

"מאת כל איש אשר ידבנו לבו" (כה, ב)

הטעם שהדגישה התורה את נדיבות הלב, כי דרך האדם כשמתעורר ליבו לתת צדקה הוא נודב בלבו לתת הרבה, אך בשעת מעשה הוא מצמצם מנדבתו, לזה אמרה התורה עיקר התרומה היא לפי נדיבות הלב. (ואף על פי שאין האדם יודע מחשבות לבו של הזולת, מכל מקום כלפי שמיא – הדברים גלויים).

מרגלית יקרה

"ופניהם איש אל אחיו..." (כה, כ)

עשרת הדברות כתובים על שני לוחות אבנים, מחציתם מזה – מצוות שבין אדם למקום, ומחציתם מזה – מצוות שבין אדם לחברו, ואמרה התורה "ופניהם איש אל אחיו", מכוונים זה לזה, אי אפשר לקיים מצוות שבין אדם למקום אלא עם המצוות שבין אדם לחברו, וכן להיפך.

מלבי"ם

"כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו" (כה, לא)

יש אנשים שאינם הגונים שבכדי להסביר ענין בתורה מביאים ראיות או שמסתייעים בספרי הגויים והכופרים שאינם יהודיים, לפיכך אמרה תורה כי אפילו הציצים והפרחים בתורה - יהיו גם הם מהתורה גופא ולא ממקור זר, וזהו "ממנה יהיו" – שאפי' הדברים שנראים לנו לא משמעותיים – הכל מחושב ולא נרשם סתם כך.

תורת משה

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א